

DONNA
LEON

DOOD IN DEN
VREEMDE

VERTALING
LUCIE VAN ROOIJEN

2011
DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

Voor Peggy Flynn

Volgi intorno lo sguardo, oh sire, e vedi
qual strage orrenda nel tuo nobil regno fa il
crudo mostro. Ah mira allagate di sangue
quelle pubbliche vie. Ad ogni passo vedrai
chi geme, e l'alma gonfia d'atro velen dal
corpo esala.

Kijk om u heen, o sire, en zie welk een
afschuwelijke verwoesting het wrede
monster in uw voorname koninkrijk teweeg
heeft gebracht. Kijk naar de straten die zijn
doordrenkt van bloed. Bij elke stap zie je
iemand kreunen, een lichaam opgezwollen
van vreselijk gif de geest geven.

Idomeneo

Het lijk dreef met het gezicht naar beneden in het donkere water van het kanaal. Zachtjes zoog het terugtrekkende tij het naar het open water van de lagune, aan het eind van het kanaal. Het hoofd botste een paar keer tegen de bemoste treden van de kade voor de Basilica dei Santi Giovanni e Paolo, bleef daar even hangen en kwam vrij toen de voeten er met een elegante, balletachtige boog voor zorgden dat het lichaam loskwam en het verder lieten drijven naar het open water en de vrijheid.

Vlakbij luidden de kerkklokken vier uur in de ochtend, en het water begon langzamer te stromen, alsof de klokken daartoe opdracht hadden gegeven.

Langzaam vertraagde het nog meer, tot het dat moment van volkomen stilte had bereikt dat de getijden van elkaar scheidt, als het water wacht tot het nieuwe tij het werk van die dag overneemt. Gevangen in die kalme dobberde de slappe vorm op het wateroppervlak, in donkere kleren en onzichtbaar. De tijd verstreek in stilte, onderbroken door twee mannen die langsliepen, zachtjes kletsend in het lome gesis van het Venetiaanse dialect. Een van hen duwde een lage kar vol kranten, op weg naar zijn krantenkiosk om de dag te beginnen; de ander was op weg naar zijn werk in het ziekenhuis, dat één hele zijde van het enorme open *campo* besloeg.

In de lagune tufte een bootje voorbij, en de minieme golfjes die het veroorzaakte deden het kanaal rimpelen en speelden met het lijk, duwden het weer tegen de kademuur.

Toen de klokken vijf uur luidden, gooide een vrouw in een van de huizen aan het kanaal die uitkeken op het campo de donkergroene luiken van haar keuken open en draaide zich om om het gas onder haar koffiepot laag te zetten. Nog niet helemaal wakker schepte ze suiker in een kopje, draaide met een geroutineerde polsbeweging het gas uit en schonk een scheut sterke koffie in. Met het kopje in haar handen liep ze terug naar het open raam en keek, zoals ze al tientallen jaren elke ochtend deed, naar het enorme ruitersbeeld van Colleoni, ooit de meest gevreesde militaire leider van Venetië, nu haar naaste buurman. Voor Bianca Pianaro was dit het vredigste moment van de dag, en Colleoni, eeuwen geleden in immer roerloos brons gegoten, was de ideale metgezel voor dit heerlijke, steelse kwartiertje stilte.

Blij met de bijtende warmte slurpte ze haar koffie en keek naar de duiven die al waren begonnen zich een weg naar de sokkel van het beeld te pikken. Gedachteloos keek ze even recht onder zich, naar waar het bootje van haar man in het donkergroene water dobberde. Het had die nacht geregend, en ze keek of het canvas dekzeil dat over de boot was gespannen nog op zijn plek zat. Als het zeil door de wind was losgetrokken, zou Nino naar beneden moeten om de boot leeg te hozen voor hij naar zijn werk ging. Ze leunde naar buiten om de boeg goed te kunnen zien. Eerst dacht ze dat het een vuilniszak was die door het nachtelijke tij van de kade was gespoeld. Maar het was zo eigenaardig symmetrisch, langwerpige, met twee staken die aan beide zijden van de middelste homp uitstaken, bijna alsof het een...

‘O, *Dio*,’ zei ze, happend naar adem, en ze liet haar koffiekopje in het water onder haar vallen, niet ver van de vreemde vorm die ondersteboven in het kanaal dreef. ‘Nino, Nino,’ riep ze, terwijl ze zich naar hun slaapkamer wendde. ‘Er ligt een lijk in het kanaal.’

Met hetzelfde bericht, 'Er ligt een lijk in het kanaal', werd Guido Brunetti twintig minuten later gewekt. Hij steunde op zijn linkerschouder en trok de telefoon naast zich op bed. 'Waar?'

'Santi Giovanni e Paolo. Voor het ziekenhuis, meneer,' antwoordde de politieagent die hem belde zodra het telefoontje was binnengekomen op de Questura.

'Wat is er gebeurd? Wie heeft hem gevonden?' vroeg Brunetti terwijl hij zijn voeten onder de dekens uit zwaaide en op de rand van het bed ging zitten.

'Dat weet ik niet, meneer. Ene meneer Pianaro heeft gebeld om het te melden.'

'Waarom bel je mij dan?' vroeg Brunetti zonder een poging te doen de irritatie in zijn stem te verbergen, duidelijk het gevolg van het tijdstip dat op de wekker naast zijn bed oplichtte: vijf uur eenendertig. 'Waarom doet de nachtdienst dit niet? Zit daar niemand?'

'Ze zijn allemaal naar huis, meneer. Ik heb Bozzetti gebeld, maar zijn vrouw zei dat hij nog niet thuis was.' Al prattend werd de stem van de jongeman steeds onzekerder. 'Dus daarom heb ik u gebeld, meneer, want ik weet dat u dagdienst hebt.' Die, zo besepte Brunetti, pas over tweeënhalft uur begon. Hij zei niets.

'Bent u er nog, meneer?'

'Ja, ik ben er nog. En het is halfzes.'

'Dat weet ik, meneer,' jammerde de jongeman. 'Maar ik kon niemand anders vinden.'

'Goed, goed. Ik ga wel kijken. Stuur een politieboot. Nu meteen.' Toen hij bedacht hoe laat het was en dat de nachtdienst al naar huis was, vroeg hij: 'Is er iemand die er een kan brengen?'

'Ja, meneer. Montisi is net binnengekomen. Zal ik hem sturen?'

‘Ja, nu meteen. En bel de rest van de dagdienst. Zeg dat ze daarheen moeten gaan.’

‘Ja, meneer,’ antwoordde de jongeman, hoorbaar opgelucht dat iemand de leiding had genomen.

‘En bel dokter Rizzardi. Zeg dat hij me daar zo snel mogelijk moet treffen.’

‘Ja, meneer. Verder nog iets, meneer?’

‘Nee, niets. Maar stuur die boot. Nu meteen. En zeg tegen de anderen dat als ze er eerder zijn dan ik, ze de boel moeten afzetten. Niemand mag bij het lijk in de buurt komen.’ Hoeveel bewijs was er al niet vernietigd, hoeveel sigaretten op de stoep gegooid, hoeveel schoenen over de stenen geschuifeld tijdens dit gesprek? Zonder verder nog iets te zeggen hing hij op.

Paola bewoog zich naast hem in bed. Ze keek met één oog naar hem op, het andere schermde ze met een blote arm af tegen het overvloedige licht. Ze maakte een geluid waarvan hij uit ervaring wist dat het nieuwsgierigheid was.

‘Een lijk. In een kanaal. Ze komen me ophalen. Ik bel wel.’ Het geluid waarmee ze dit aannam was goedkeurend. Ze rolde op haar buik en sliep onmiddellijk verder, ongetwijfeld de enige in de hele stad die het niet interesseerde dat er een lijk in een van de kanalen was gevonden.

Hij kleepte zich snel aan, besloot geen tijd te verspillen aan scheren en ging naar de keuken om te kijken of er nog tijd was voor koffie. Hij haalde het deksel van de Moka Express en zag dat er nog ruim twee centimeter koffie over was van de avond daarvoor. Hoewel hij een hekel had aan opgewarmde koffie, goot hij het restje in een steelpannetje en zette dat op een hoog vuur, erbij wachtend tot het begon te koken. Toen het zover was, goot hij de bijna stroperige vloeistof in een kopje, deed er drie scheppen suiker in en dronk het snel op.

De bel schalde door het appartement en liet weten dat de politieboot er was. Hij keek op zijn horloge. Acht minuten voor zes. Dat moest Montisi zijn; niemand anders was in staat zo snel met de boot hier te zijn. Hij graaide een wollen jack uit de kast bij de voordeur. Septemberochtenden konden koud zijn, en het was altijd mogelijk dat het waaide bij Santi Giovanni e Paolo, omdat de kerk zo dicht bij het open water van de lagune lag.

Onder aan de vijf trappen trok hij de deur van het gebouw open en zag Puccetti staan, een rekrut die nog geen vijf maanden bij de politie was.

‘*Buon giorno, signor commissario,*’ zei Puccetti opgewekt en hij salueerde, waarbij hij veel meer geluid en gebaren maakte dan Brunetti gepast vond voor dit tijdstip.

Brunetti antwoordde met een zwaai en liep de smalle *calle* uit waaraan hij woonde. Aan de waterkant zag hij de politieboot aan de steiger liggen, met ritmisch draaiend blauw zwaailicht. Aan het stuur herkende hij Montisi, een politie-schipper door wiens aderen het bloed van ontelbare generaties vissers van Burano stroomde, bloed dat ongetwijfeld was vermengd met het water van de lagune en een instinctieve kennis met zich meedroeg van de getijden en stromingen, waardoor hij zelfs met zijn ogen dicht nog door de kanalen van de stad zou kunnen varen.

Montisi, gedrongen en met een zware baard, begroette Brunetti met een knikje, evenzeer een erkenning van het tijdstip als van zijn meerdere. Puccetti struikelde aan boord, bij twee agenten in uniform die er al stonden. Een van hen haakte de tros van de paal en Montisi stuurde de boot snel achteruit het Canal Grande op, keerde toen scherp en voer terug naar de Rialtobrug. Ze scheerden onder de brug door en gingen rechtsaf een eenrichtingskanaal op. Even later sloegen ze linksaf, toen weer rechtsaf. Brunetti stond op het

dek, zijn kraag opgezet tegen de wind en de vroege ochtendkou. Boten die aan beide kanten van de kanalen lagen aangemeerd deinden in hun kielzog, en andere, die vanaf San Erasmo aan kwamen varen met verse groenten en fruit, gingen opzij en hielden stil langs gebouwen als ze het blauwe zwaailicht zagen.

Eindelijk draaiden ze de Rio dei Mendicanti op, het kanaal dat langs het ziekenhuis naar de lagune liep, tegenover de begraafplaats. Het was vast toeval dat de begraafplaats zo dicht bij het ziekenhuis lag; de meeste Venetianen, vooral degenen die net een behandeling in het ziekenhuis hadden overleefd, zagen de ligging van de begraafplaats echter als een stilzwijgend commentaar op de vakkundigheid van het ziekenhuispersoneel.

Halverwege het kanaal zag Brunetti aan de rechterkant wat mensen aan de rand van de kade staan. Montisi legde de boot vijftig meter van de groep stil, naar Brunetti nu wist in een volstrekt zinloze poging het bewijsmateriaal op de plaats van het delict te vrijwaren van de gevolgen van hun komst.

Een van de agenten kwam naar de boot toe en stak een hand uit naar Brunetti om hem aan wal te helpen. ‘*Buon giorno, signor commissario*. We hebben hem eruit gehaald, maar zoals u ziet hebben we al gezelschap.’ Hij gebaarde naar negen of tien mensen die elkaar verdrongen om iets wat op het trottoir lag; hun lichamen onttrokken het aan Brunetti’s zicht.

De agent wendde zich tot de menigte, zei tijdens het lopen: ‘Goed, mensen. Achteruit. Politie.’ De mensen weken terug omdat de twee mannen aan kwamen lopen, niet vanwege het bevel.

Op de stoep zag Brunetti het lijk liggen van een jongeman, op zijn rug, de ogen open naar het ochtendlicht. Naast

hem stonden twee agenten, hun uniform tot aan hun schouders doorweekt. Beide mannen salueerden toen ze Brunetti zagen. Toen ze hun hand weer lieten zakken, druppelde er water naast hen op de grond. Hij herkende ze: Luciani en Rossi, allebei goede agenten.

‘En?’ vroeg Brunetti met een blik op de dode man.

Luciani, de hoogst geplaatste van de twee, gaf antwoord. ‘Hij lag in het kanaal toen we hier aankwamen, dottore. Een man in dat huis,’ zei hij en wees naar een okergeel gebouw aan de overkant van het kanaal, ‘heeft ons gebeld. Zijn vrouw heeft hem ontdekt.’

Brunetti draaide zich om en keek naar het huis. ‘Vierde verdieping,’ lichtte Luciani toe. Brunetti keek net op tijd omhoog om een gestalte bij het raam te zien verdwijnen. Toen hij naar het gebouw daarnaast keek, zag hij een paar donkere schaduwen achter de ramen. Sommige trokken zich terug toen hij naar hen keek, andere niet.

Brunetti draaide zich om naar Luciani en knikte dat hij verder kon gaan. ‘Hij lag bij de trap, maar we moesten het water in om hem eruit te halen. Ik heb hem op zijn rug gelegd. Om te proberen hem te reanimeren. Maar het was hopeloos, meneer. Volgens mij is hij al een hele tijd dood.’ Hij klonk verontschuldiging, bijna alsof het feit dat zijn poging de jongeman weer leven in te blazen was mislukt op de een of andere manier bijdroeg aan het onherroepelijke van diens dood.

‘Heb je het lijk onderzocht?’ vroeg Brunetti.

‘Nee, meneer. Toen we zagen dat we niets meer konden doen, leek het ons het beste hem aan de dokter over te laten.’

‘Mooi, mooi,’ mompelde Brunetti. Luciani rilde, van de kou of van het besef dat hij had gefaald, en er vielen kleine druppeltjes water op de stoep onder hem.

‘Gaan jullie twee maar naar huis. Neem een bad, eet wat.

En drink iets om warm te worden.' Beide mannen glimlachten, dankbaar voor het gebaar. 'En neem de boot. Montisi brengt jullie allebei wel thuis.'

De mannen bedankten hem en baanden zich een weg door de menigte, die groter was geworden in de paar minuten dat Brunetti er was. Hij gebaarde naar een van de mannen in uniform die met hem in de boot waren meegekomen en zei: 'Zorg dat deze mensen achteruit gaan en neem dan hun naam en adres op, van iedereen. Vraag wanneer ze hier zijn aangekomen, of ze vanochtend iets vreemds hebben gehoord of gezien. Stuur ze dan maar naar huis.' Hij had een hekel aan de sensatiezoekers die altijd samendromden op moordlocaties en snapte niet waarom zoveel mensen erdoor gefascineerd werden, en dan vooral door de gewelddadiger gevallen.

Hij keek weer naar het gezicht van de jongeman op het plaveisel, nu het voorwerp van vele gevoelloze blikken. Het was een knappe man met kort blond haar, dat donkerder leek door het water dat nog steeds een plas om hem heen vormde. Hij had helblauwe ogen, zijn gezicht was symmetrisch, de neus smal en goed gevormd.

Achter zich hoorde Brunetti de stemmen van de politiemannen toen ze de menigte begonnen terug te dringen. Hij riep Puccetti, negeerde het saluut dat de jongeman opnieuw bracht. 'Puccetti, ga naar die huizen daar aan de overkant van het kanaal en kijk of iemand iets gehoord of gezien heeft.'

'Vanaf hoe laat, meneer?'

Brunetti dacht even na, rekening houdend met de maan. Twee nachten geleden was het nieuwe maan geweest; het getij was toen niet sterk genoeg geweest om het lichaam erg ver mee te voeren. Hij zou Montisi moeten vragen naar de getijden van afgelopen nacht. De handen van de dode wa-

ren eigenaardig gerimpeld en wit, wat erop duidde dat hij lange tijd in het water had gelegen. Als hij eenmaal wist hoe lang de jongeman dood was, zou hij Montisi laten uitrekenen hoe ver de jongeman kon zijn gedreven. En vanaf waar. Intussen stond Puccetti te wachten. ‘Vraag maar naar de hele nacht. En laat wat barricades opzetten. Stuur die mensen naar huis als het lukt.’ Weinig kans, dat wist hij. Venetië had zijn inwoners slechts zelden dit soort incidenten te bieden; ze zouden met grote tegenzin vertrekken.

Hij hoorde een andere boot naderen. Een tweede witte politieboot met blauw zwaailicht voer het kanaal in en stopte bij dezelfde paal die Montisi had gebruikt. Ook hierin zaten drie mannen in uniform en één in burger. Als zonneloemen draaiden de gezichten van de menigte van het middelpunt van hun aandacht, de dode man, naar de mannen die uit de boot sprongen en naar de menigte toe liepen.

Voorop liep dokter Ettore Rizzardi, de lijkschouwer van de stad. Ongehinderd door de blikken die op hem gevestigd waren kwam dokter Rizzardi naar Brunetti toe en stak zijn hand vriendelijk naar hem uit. ‘*Buon di*, Guido. Wat hebben we hier?’

Brunetti deed een stap opzij zodat Rizzardi kon zien wat er aan hun voeten lag. ‘Hij lag in het kanaal. Luciani en Rossi hebben hem eruit gehaald, maar ze konden niets meer doen. Luciani heeft het geprobeerd, maar het was te laat.’

Daarop knikte en gromde Rizzardi. Aan de gerimpelde huid van de handen kon hij zien hoeveel te laat het was geweest voor hulp.

‘Het ziet ernaar uit dat hij er al een flinke poos in ligt, Ettore. Maar dat zul jij me vast beter kunnen vertellen.’

Rizzardi nam dit compliment in alle vanzelfsprekendheid aan en richtte al zijn aandacht op het lijk. Toen hij zich over het lichaam boog, begon de menigte nog nadrukkelijker

sissend te fluisteren. Hij negeerde ze, zette zijn tas voorzichtig op een droog plekje vlakbij en boog zich over het lijk.

Brunetti draaide zich om en liep naar de mensen die in de voorste rij stonden van wat nu een menigte was geworden.

‘Als u uw naam en adres hebt opgegeven kunt u naar huis. Er valt niets meer te zien. U kunt dus allemaal gaan.’ Een oude man met een grijze baard boog naar links om te kunnen zien wat de dokter achter Brunetti met het lijk aan het doen was. ‘Ik zei dat u kon gaan.’ Brunetti sprak de oude man direct aan. Deze ging rechtop staan, keek Brunetti volstrekt ongeïnteresseerd aan en boog toen weer voorover, enkel geïnteresseerd in de dokter. Een oude vrouw rukte kwaad aan de riem van haar terriër en liep weg, zichtbaar verontwaardigd over het zoveelste bewijs van het wangedrag van de politie. De mannen in uniform liepen langzaam door de menigte, draaiden hen voorzichtig met een woord of een hand op de schouder om, dwongen hen geleidelijk te vertrekken en het terrein aan de politie over te laten. De laatste die vertrok was de oude man met de baard, maar hij liep niet verder dan het ijzeren hek dat om het beeld van Colleoni heen stond. Daar leunde hij tegenaan, hij weigerde afstand te doen van het campo en zijn burgerrechten.

‘Guido, kom eens hier,’ riep Rizzardi achter hem.

Brunetti draaide zich om en ging naast de geknielde dokter staan, die het overhemd van de dode man openhield. Zo’n twaalf centimeter boven diens middel zag Brunetti aan de linkerkant een horizontale lijn, rafelig langs de randen, de huid eigenaardig grijsblauw. Hij knielde naast Rizzardi neer in een koude waterplas om het beter te kunnen zien. De snee was ongeveer zo lang als zijn duim, wijdopen nu, waarschijnlijk omdat het lichaam zo lang in het water had gelegen, en eigenaardig bloedeloos.

‘Dit is geen dronken toerist die in een kanaal is gevallen, Guido.’

Brunetti knikte zwijgend. ‘Wat kan zoiets hebben veroorzaakt?’ vroeg hij met een knik naar de wond.

‘Een mes. Met een breed lemmet. En wie het heeft gedaan was óf heel goed óf heeft heel veel mazzel gehad.’

‘Waarom zeg je dat?’ vroeg Brunetti.

‘Ik wil daarbinnen nu niet te veel rondwroeten, dat doe ik pas als ik hem kan opensnijden en het goed kan zien,’ zei Rizzardi. ‘Maar als het de juiste steekrichting was, en aan wat ik hier kan zien is het dat, heeft hij recht in het hart gestoken. Er zaten geen ribben in de weg. Niets. Alleen een lichte stoot, een messteek en hij is dood.’ Rizzardi zei nog eens: ‘Óf heel goed, óf heel veel mazzel.’

Brunetti kon alleen zien hoe breed de wond was; hij had geen idee welke weg hij in het lichaam aflegde. ‘Kan het iets anders zijn geweest? Ik bedoel, iets anders dan een mes?’

‘Dat kan ik pas met zekerheid zeggen als ik het weefsel vanbinnen beter heb bekeken, maar ik betwijfel het.’

‘En de verdrinkingsdood? Als hij niet in zijn hart was gestoken, kan hij dan zijn verdronken?’

Rizzardi ging op zijn hurken zitten, waarbij hij de plooiën van zijn regenjas zorgvuldig onder zich trok om ze uit de nattigheid te houden. ‘Nee, dat betwijfel ik. Als zijn hart niet was geraakt, waren zijn verwondingen zodanig dat hij zelf uit het water had kunnen komen. Moet je zien hoe bleek hij is. Ik denk dat het zo is gebeurd. Eén messteek. De juiste steekrichting. De dood moet bijna meteen zijn ingetreden.’ Hij kwam overeind en zei wat die ochtend het dichtst in de buurt kwam van een gebed voor de jongeman. ‘Arme stumper. Het is een knappe jongen, en in zeer goede conditie. Ik zou zeggen dat hij een sporter was, of in elk geval iemand die heel goed voor zichzelf zorgde.’ Hij boog zich weer over

het lijk, en met een gebaar dat eigenaardig vaderlijk aandeed bewoog hij zijn hand over de ogen naar beneden in een poging ze dicht te krijgen. Eentje weigerde mee te werken. Het andere ging even dicht, gleden toen langzaam open en staarde weer naar boven. Rizzardi mompelde iets in zichzelf, haalde een zakdoek uit zijn binnenzak en legde die over het gezicht van de jongeman.

‘Bedek zijn gezicht. Hij is jong gestorven,’ mompelde Brunetti.

‘Wat?’

Brunetti haalde zijn schouders op. ‘Niets. Een citaat dat Paola aanhaalt.’ Hij keek weg van het gezicht van de man en bestudeerde heel even de gevel van de basiliek, liet zichzelf tot rust komen door de symmetrie ervan. ‘Wanneer kun je me iets met zekerheid zeggen, Ettore?’

Rizzardi keek even op zijn horloge. ‘Als jouw mannen hem nu naar de begraafplaats kunnen brengen, kan ik hem later op de ochtend bekijken. Bel maar na de lunch, dan kan ik het je precies vertellen. Maar ik weet vrijwel zeker dat het zo gebeurd is, Guido.’ De dokter aarzelde, zei Brunetti niet graag hoe hij zijn werk moest doen. ‘Wil je niet in zijn zakken kijken?’

Hoewel hij het in zijn loopbaan vaak had gedaan, had Brunetti een hekel aan die eerste inbreuk op de privacy van de doden, dat eerste vreselijke machtsvertoon van de staat jegens de zielenrust van de overledene. Hij vond het vervelend om in hun dagboeken en laden te snuffelen, hun brieven door te bladeren, hun kleding te doorzoeken.

Maar omdat het lichaam al was weggehaald van de plek waar het gevonden was, was er geen reden om het onaangevoerd te laten totdat de fotograaf het in de doodshouding zou vastleggen op de plek waar het lag. Hij hurkte neer naast de jongeman en stak zijn hand in diens broekzak. Onderin

vond hij een paar munten, die hij naast het lijk legde. In de andere zat een eenvoudige metalen ring met vier sleutels eraan. Ongevraagd bukte Rizzardi om het lichaam op zijn zij te leggen, zodat Brunetti in de achterzakken kon kijken. In de ene zat een doorweekte gele rechthoek, duidelijk een treinkaartje, en in de andere een papieren servetje, al even doorweekt. Hij knikte tegen Rizzardi en ze legden het lichaam weer op de grond.

Hij pakte een van de munten en liet hem aan de dokter zien.

‘Wat is het?’ vroeg Rizzardi.

‘Amerikaans. Vijfentwintig cent.’ Vreemd om zoiets in de zak van een dode in Venetië te vinden.

‘Aha, dat is het misschien,’ zei de dokter. ‘Een Amerikaan.’

‘Wat?’

‘Daarom ziet hij er zo goed uit,’ antwoordde Rizzardi, zich totaal niet bewust van de wrange ongerijmdheid van de tijdsvorm die hij gebruikte. ‘Dat verklaart het misschien. Die zijn altijd zo fit, zo gezond.’ Samen keken ze naar het lijk, naar het smalle middel dat zichtbaar was onder het nog open overhemd.

‘Als het inderdaad een Amerikaan is,’ zei Rizzardi, ‘kan ik het aan zijn gebit zien.’

‘Hoezo?’

‘Aan de manier waarop zijn gebit is onderhouden. Ze gebruiken andere technieken, beter materiaal. Als er iets aan zijn gebit is gedaan, kan ik je vanmiddag vertellen of hij een Amerikaan is.’

Als Brunetti een andere man was geweest had hij Rizzardi misschien gevraagd om meteen te kijken, maar hij had geen haast en wilde niet dat er opnieuw aan het jonge gezicht werd gezeten. ‘Dank je, Ettore. Ik zal een fotograaf sturen om wat foto’s te maken. Denk je dat je zijn ogen dicht kunt krijgen?’